

ارتباط بین اخلاق اینترنتی و پنج الگوی

شخصیتی دانشجویان

امیرحسین امیرخانی^۱، داود وحدت^۲، سمیرا خضریان^{۱*}

۱. گروه مدیریت، دانشگاه پیام نور

۲. گروه فناوری اطلاعات، دانشگاه پیام نور

چکیده

زمینه: استفاده گسترده از اینترنت و مکانیزم مناسب آن که دسترسی به منابع اطلاعاتی را بسیار آسان نموده باعث به وجود آمدن بسیاری از رفتارهای غیراخلاقی به خصوص در میان دانشجویان شده است. این مطالعه به دنبال بررسی میزان تعامل دانشجویان دانشگاه پیام نور در تهران با چنین رفتارهای غیراخلاقی و همچنین میزان ارتباط رفتارهای غیر اخلاقی اینترنتی با پنج مدل بزرگ شخصیتی (گلدبرگ) می‌باشد.

روش کار: روش تحقیق از لحاظ جمع‌آوری داده‌ها توصیفی - پیمایشی می‌باشد. داده‌های مورد استفاده از ۲۵۰ نفر از دانشجویان دانشگاه پیام نور تهران جمع‌آوری گردید و سپس با استفاده از نرم افزارهای تحلیل آماری بررسی شدند.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان می‌دهد که صفات شخصیتی مانند هوشمندی به میزان قابل توجهی با رفتارهای غیراخلاقی اینترنتی در دانشجویان ارتباط منفی دارد و صفات شخصیتی مانند برونگرایی، سازگاری و ثبات عاطفی به میزان کمتر با رفتارهای غیراخلاقی اینترنتی در دانشجویان ارتباط منفی دارد. همچنین با توجه به آزمون تحلیل واریانس به این نتیجه رسیدیم که بین صفات شخصیتی و تقلب اینترنتی نیز رابطه معنی‌داری وجود دارد.

نتیجه‌گیری: این تحقیق می‌تواند سهم قابل ملاحظه‌ای در درک رفتارهای نابه‌جای اینترنتی داشته باشد و همچنین سازمانها و مراکز ذی‌ربط می‌توانند از این تحقیق در تدوین سیاستها و قوانین مربوط به فعالیتهای علمی که با استفاده از کامپیوتر و اینترنت می‌باشد استفاده نمایند.

کلید واژه‌ها: اخلاق، تقلب اینترنتی، صفات شخصیتی، فناوری اطلاعات.

سر آغاز

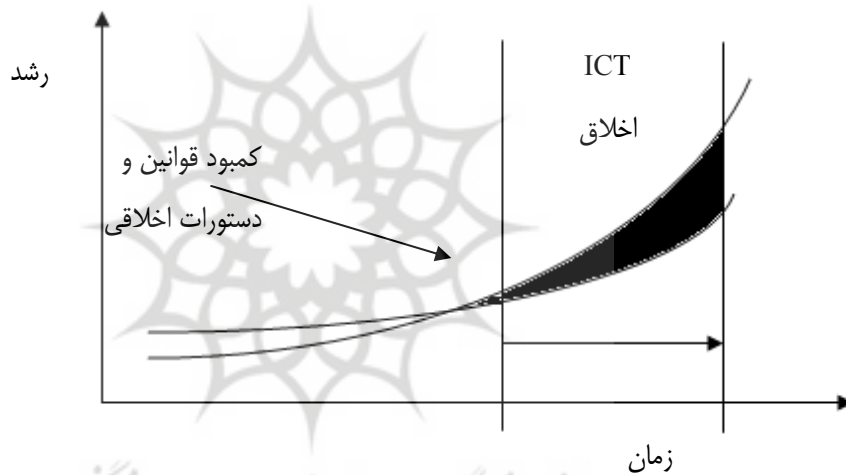
اخلاق فناوری اطلاعات یکی از مباحثی است که در اخلاق کاربردی مطرح می‌شود یعنی در نگاه کلی اخلاق فناوری اطلاعات موضوعی میان رشته‌ای است که بحث از آن نیازمند آشنایی و تخصص در دو حوزه فناوری اطلاعات و حوزه اخلاق است و هدف این بحث می‌تواند پاسخ دادن به پرسشهایی باشد که مربوط به بنیانهای ارزشی افراد و مسؤولیتهای افراد در حوزه فناوری اطلاعات است. درحالی که امروزه اخلاق و فناوری را به مثابه دو بال تکامل در

اینترنت به عنوان ترکیبی از منابع و فناوری است که انتظار می‌رود به عنوان زیر ساختها و تسهیلاتی برای خدمت کردن در نظر گرفته شود. وابستگی گسترده به اینترنت برای فعالیتهای متنوع و روزمره شامل ارتباطات، همکاریهای شغلی، معاملات تجاری، سرگرمی و آموزش وجود دارد و استفاده غیرمسئولانه از این منبع ارتباطی، تهدیدی بزرگ برای جامعه محسوب می‌شود.

* نویسنده مسؤول: نشانی الکترونیکی: Samira_Khezrian@yahoo.com

دیگر نسخه‌های به روز شده فناورانه از مباحث اخلاقی دراز مدت پیشین می‌باشند (۴). نظریه‌ها در اخلاق بر این فرض می‌باشد که رفتارهای اخلاقی متفاوت افراد بر پایه ویژگی‌های شخصی فرد تصمیم گیرنده می‌باشد یعنی رفتارهای متفاوت از تفاوت در شخصیتها نشأت می‌گیرد زیرا، شخصیت هر فرد از تمام صفات او تشکیل یافته است. حال با توجه به ارتباط بین صفات شخصیتی و رفتارهای اخلاقی، این پژوهش به دنبال بررسی میزان استفاده غیراخلاقی از اینترنت در میان دانشجویان و همچنین کشف ارتباط صفات شخصیتی (با استفاده از الگوی کلدبرگ) (۵) و استفاده غیراخلاقی از اینترنت در دانشجویان

نظر می‌گیرند (۱). در فرهنگ و ادبیات ما اخلاق اینترنت به تازگی در حال شکل گرفتن می‌باشد و هنوز مفهوم اخلاق اینترنت در ارتباط با فعالیتهای علمی به خوبی مورد بررسی قرار نگرفته است. امروزه در محیط‌های دانشگاهی از اینترنت به عنوان بخشی از فرایندها و ابزارهای یادگیری بهره گرفته می‌شود؛ از طرف دیگر استفاده از آن با درک ضعیفی از مسائل اخلاقی، آگاهی و همچنین فقدان سیاستهایی که استفاده از آن را با اهداف آموزشی یادگیری و تحقیق همسو کند، همراه شده است (۲). به عبارتی اخلاق نتوانسته است به همراه فناوری اطلاعات رشد و توسعه نماید (شکل ۱). در تطابق رشد فناوری

شکل ۱: عدم تطابق در رشد فناوری اطلاعات و علم اخلاق (۱)

می‌باشد. حال با توجه به بحث فوق سوالات زیر را برای انعکاس بهتر این مطالعه مفروض قرار داده‌ایم: (۱) دانشجویان در دانشگاه پیام نور ایران تا چه اندازه درگیر رفتارهای غیراخلاقی اینترنتی می‌شوند؟ (۲) آیا ارتباطی بین صفات شخصیتی و رفتارهای غیراخلاقی اینترنتی وجود دارد؟ (۳) آیا صفات شخصیتی می‌توانند رفتارهای غیراخلاقی اینترنتی را پیش‌بینی کنند؟ از آنجا که تمامی مربیان، استادان و افرادی که به صورت حرفه‌ای با رایانه سر و کار دارند همگی به طور یکسان نقش مهمی را در شکل دادن و تعیین چگونگی تأثیر رایانه و اینترنت

اطلاعات با اخلاق ما شاهد فاصله اساسی بین آنها و کمبود سیاستها، قوانین و دستورات اخلاقی می‌باشیم که علت اصلی آن توسعه سریع و انفجاری فناوری اطلاعات می‌باشد. اخلاق در اینترنت شامل چگونگی استفاده از فناوری به وسیله کاربران و نقطه‌ای است که این استفاده به آن منجر می‌شود. در جامعه دانشگاهی اینترنت می‌تواند به عنوان زمینه‌ای باشد که انواع مختلفی از تقلبها را گسترش داده و تسهیل کند (۳). اینترنت می‌تواند راه را برای بسیاری از اشکال جدید رفتارهای نابه‌جا هموار سازد که برخی از آنها کاملاً جدید هستند و برخی

فعالیت‌های نادرست علمی با استفاده از اینترنت می‌باشند که در میان آنها دانشجویان پسر و دانشجویان سال اول، نقش پررنگ‌تری داشته‌اند. این مطالعه همچنین تاثیر عوامل فردی و موقعیتی را در اجتناب از دزدی نشان می‌دهد (۷). در پژوهش دیگری نشان داده شده که بیش از ۸۵ درصد کاربران در معرض آسیب‌های اخلاقی و ناهنجاریهای فناوری اطلاعات قرار دارند که نوجوانان در رأس آنها می‌باشند. در این تحقیق به پدیده‌های غیراخلاقی اینترنتی نظیر نفوذ به رایانه‌های شخصی و اداری، سرقت و دزدی اطلاعات و داده‌ها، دسترسی غیرقانونی به منابع اطلاعاتی و مالی، انتشار افکار و رفتارهای غیراخلاقی، سوء استفاده‌های جنسی، دزدی هویت و ترویج فساد اشاره شده است (۸).

استفاده اخلاقی از اینترنت برای انجام تحقیقات نیز بحث شدیدی را دربرگرفته است. مسائل نگران کننده‌ای که در این رابطه بیشتر اتفاق می‌افتد شامل حفاظت از حریم شخصی کاربران و حفاظت از آسیب رساندن به داده‌ها و اعتبار داده‌های جمع‌آوری شده می‌باشد. در تحقیقات دیگری نهایتاً ۲۴ رفتار نابه‌جای اینترنتی معرفی شده اند که در ۵ بخش به عنوان فعالیت‌های غیرقانونی، فعالیت‌های مشکوک، فعالیت‌های هک کردن، تجارت اینترنتی انسان و دانلود کردن طبقه‌بندی شده‌اند. (۴)

این قسمت تلاشی داشته است برای مرور کوتاهی بر ادبیاتی که استفاده از رایانه را با تقلب اینترنتی به محیط‌های دانشگاهی ارتباط می‌دهد. همچنین برخی از این تحقیقات توضیحی ارائه می‌دهد که چرا دانشجویان به شرکت در چنین رفتارهای غیراخلاقی در محیط اینترنت تمایل دارند.

الگوی پنج عامل بزرگ شخصیتی

در سالهای گذشته تحقیقات شخصیت، فاقد یک چارچوب قابل قبول درجهت توصیف ساختار و ذات شخصیت بوده و در خصوص خصیصه‌های تحقیق میان محققین اختلاف نظرهایی وجود داشته است؛ با وجود این امروزه الگوی پنج عامل بزرگ شخصیت برای محققان علاقمند به شناسایی تفاوت‌های فردی زیربنایی در شخصیت به مثابه یک کشف بنیادی به نظر می‌رسد. واژه بزرگ در اینجا به وسعت و گستردگی عاملها اشاره دارد و بدین معنا است که در این الگو تفاوت‌های شخصیتی به پنج صفت تقلیل نیافته‌اند بلکه هر عامل جنبه وسیعی از

بر زندگی اجتماعی و تعاملات میان کاربران دارند، لذا باید آگاهی از رفتار اخلاقی مناسب در ارتباط با رایانه و اینترنت را برای کاربران عمومی توسعه داده و در همین راستا انتظار می‌رود که این مطالعه سهم قابل توجهی در فهم رفتارهای غیراخلاقی اینترنتی و پیش‌بینی اینگونه رفتارها در میان کاربران داشته باشد و شیوه‌های مناسبی را برای آموزش و آگاهی از مسائل ارائه دهد.

همچنین توصیه می‌شود که تمامی دانشگاه‌ها درس اخلاق در فناوری اطلاعات را که شامل استفاده مشروع از اینترنت میان کاربران می‌باشد همانند بسیاری از کشورها ارائه دهند؛ یعنی دانشگاهها با همکاری انجمنهای تخصصی رایانه‌ای و مراکز مطالعاتی، دوره‌هایی شامل سر فصلهای درسی در زمینه اخلاق در فناوری اطلاعات و اینترنت، متمرکز بر گروه - رشته‌های مختلف دانشگاهی برنامه‌ریزی کنند و این دروس در قالب برنامه‌های درسی برای دانشجویان ذی‌ربط تدریس شود به طوری که هر دانشجو در پایان دوره بتواند درباره مفاهیم اخلاقی خاص در حوزه فناوری اطلاعات و اینترنت دانش، توانایی و مهارت لازم را به‌دست آورد (۶).

اخلاق اینترنتی و تقلب اینترنتی

در موضوع گسترده اخلاق در فناوری اطلاعات، مسأله اخلاق اینترنتی عموماً مورد بحث می‌باشد، محققان در مطالعات گسترده‌ای انواع مختلفی از رفتارهای نادرست علمی را که می‌تواند به استفاده از اینترنت مربوط باشد شناسایی و اندازه‌گیری کرده‌اند که در میان آنها کلاهبرداری، کپی برداری غیرمجاز، جعل (تحریف) و سوء استفاده از امکانات دیده می‌شود (۳)، که در این مطالعه ما به طور خلاصه از آنها به عنوان تقلب اینترنتی یاد می‌کنیم. همچنین در بررسی عواملی که منجر به اینگونه تقلب‌های اینترنتی یا الکترونیکی می‌شوند عوامل مختلفی توسط آنها شناسایی و اندازه‌گیری شده‌اند که از آن جمله‌اند: ویژگیهای فردی، سیاستهای سازمانی و فشار همسالان. اگر چه تحقیق آنها بر اینکه پایه و اساس نتایج به منظور حمایت از وجود رابطه می‌باشد دلالت نمی‌کند.

از دیگر تحقیقات مهم در این زمینه مطالعه‌ای است که در آن نشان داده شد که تعداد قابل توجهی از دانشجویان درگیر

شخصیت است و صفات بسیاری را تحت پوشش قرار می‌دهد. این الگو از طریق مطالعات بسیاری که با استفاده از تحلیل عاملی و با محوریت صفات شخصیت انجام شده به دست آمده است. در این زمینه افراد متعددی به بررسی و مطالعه پرداخته‌اند و متغیرهای متعدد و متفاوتی را ارزیابی نموده‌اند که در نهایت تمامی آنها به ساختار عاملی دست یافتند که بسیار شبیه پنج عامل بزرگ کنونی است که توسط گلدبرگ طراحی شد (۵، ۹). امروزه این پنج عامل بزرگ در همه اندازه‌گیریهای شخصیت مرسوم شده‌اند و در مطالعات متعدد استفاده می‌شوند که این عوامل عبارت‌اند از: ۱- برونگرایی ۲- ثبات عاطفی ۳- سازگاری ۴- مسؤولیت‌پذیری (وجدان) ۵- هوشمندی (پذیرش).

برونگرایی اشاره به فعالیت زیاد، پر انرژی بودن و تمایل به رفتارهای اجتماعی دارد. افراد با برونگرایی بالا از تعاملات اجتماعی لذت می‌برند و برای آنها بودن در تجمعات بزرگ اجتماعی خوشایند می‌باشد. آنها از اینترنت اغلب به عنوان وسیله‌ای برای گسترش شبکه‌های اجتماعی استفاده می‌کنند. در مقابل، فرد درونگرا تمایل دارد که از زمانش به تنهایی لذت ببرد و ارزش کمی برای بودن با گروه قائل می‌شود. با توجه به تحقیقات انجام گرفته دیده شده است که درونگراها کندتر از برونگراها هستند، زیرا آنها بیشتر بازتاب دهنده می‌باشند. گرایش ضد اجتماعی از فرد درونگرا ممکن است به این منجر شود که زمان بیشتری را در اینترنت صرف بکند و تمایل بیشتری برای درگیر شدن در رفتارهای غیرقابل قبول اجتماعی مانند استفاده‌های غیراخلاقی از اینترنت داشته باشد (۱۰). با توجه به این تعاریف، در این تحقیق، فرضیه رابطه بین برونگرایی و تقلب اینترنتی به قرار زیر در نظر گرفته شده است.

H₁: برونگرایی دارای رابطه منفی بالایی با تقلب اینترنتی می‌باشد.

سازگاری یا جامعه‌پذیری به رفتارهای دوستانه، با ملاحظه و میانه‌رو اشاره دارد و تمایل فرد را برای مهربانی، همفکری، نودوستی و اعتماددوری نشان می‌دهد. افرادی که نمره بالایی در این بعد می‌گیرند تمایل دارند که دیدگاه خوش بینانه‌ای در مورد اطرافیان خود داشته باشند (۱۰). همچنین فردی که سازگاری بالا دارد به ترس محدود می‌باشد، ترس از پیگرد قانونی یا مجازات شدن برای پیروی نکردن از قوانین و مقررات

H₂: سازگاری ارتباط منفی بالایی با تقلب اینترنتی دارد.

مسؤولیت‌پذیری (وجدان) نشان دهنده تمایل فرد برای منظم بودن، پشت کار داشتن، سختکوشی و انگیزه در تعقیب اهداف می‌باشد. کسی که این صفت را دارد ترجیح می‌دهد که به مقررات و قوانین پایبند باشد و هر کاری را طبق اصول و نظم قانونی خاص خود انجام دهد. بنابراین انتظار می‌رود که افراد مسؤولیت‌پذیر رفتار منطقی‌تری داشته و از رفتارهای غیراخلاقی اینترنتی اجتناب کنند (۱۱) بنابراین فرضیه تدوین شده ما در ارتباط با مسؤولیت‌پذیری (وجدان) و تقلب اینترنتی به قرار زیر است:

H₃: مسؤولیت‌پذیری (وجدان) رابطه منفی بالایی با تقلب اینترنتی دارد.

شخص با ثبات عاطفی دارای ارزشها، اخلاقیات، احساس جهت داشتن، وفاداری، وظایف مشخص شده، اطاعت از هنجارهای فرهنگی و حس نوع دوستی می‌باشد. پس کسانی که دارای ثبات عاطفی می‌باشند به ندرت از اینترنت سوء استفاده می‌کنند. در مقابل افراد با ثبات عاطفی کمتر و دارای شخصیت‌های هیجانی به طور وسیع از خدمات پست الکترونیک و داده‌های رایانه‌ای استفاده می‌کنند (۱۱). آنها تمایل دارند از اینترنت برای خوشیهای خود استفاده کنند. هم چنین، از آن به عنوان یک راه برای هدایت سرخوردگیهای خود و یا به عنوان پر کردن بی‌کفایتی‌های خود استفاده می‌کنند. افراد با ثبات عاطفی در اعمال خود بیشتر عقلانی هستند و احتمال کمتری وجود دارد که برای دستیابی به اهداف خود به رفتارهای غیراخلاقی متوسل شوند. بنابراین انتظار می‌رود که فرد با ثبات عاطفی کمتر با رفتارهای غیراخلاقی اینترنتی درگیر شود، مانند فرضیه این تحقیق که در زیر آمده است.

H₄: ثبات عاطفی رابطه منفی بالایی با تقلب اینترنتی دارد.

افراد هوشمند با خلاقیت بالا، کنجکاوی و داشتن توانایی ادراکی بیشتر شناخته می‌شوند. افراد با این خصیصه درگیر فعالیتهای فکری بوده و اندیشه‌ها و تجربه‌های جدید را ترجیح می‌دهند. با

طریق اینترنت (۵ مورد) کپی برداری غیرمجاز (۵ مورد) جعل یا تحریف آثار دیگران (۳ مورد) سوء استفاده از امکانات اینترنت (۳ مورد) می‌باشد که در جدول شماره (۲) میانگین و انحراف معیار آنها ذکر شده است.

جدول ۱. میانگین و انحراف معیار متغیرهای مستقل

هوشمندی	ثبات عاطفی	مسئولیت پذیری	سازگاری برونگرایی متغیر مستقل	ثبات عاطفی
۴/۵۲۸	۲۳/۵۶۴	۲۰/۵	۲۷/۱۴۴	۲۸/۷۱۶
۱/۸۸۸	۵/۶۳۹	۴/۹۷۸	۵/۲۳۹	۵/۸۴۴

جدول ۲. میانگین و انحراف معیار متغیر وابسته

(تقلب اینترنتی)

سوء استفاده از امکانات (تحریف)	جعل کپی برداری غیرمجاز	کلاهبرداری متغیر وابسته	میانگین	انحراف معیار
۴/۸۳۲	۴/۵۲۸	۳/۴۲۶	۵/۵۵۶	۰/۹۶۴
۱/۶۴۸	۱/۸۸۸	۱/۵۷۰		

از جدول شماره (۱) چنین نتیجه می‌شود که متغیر برونگرایی از بین پنج عامل بزرگ شخصیتی بیشترین تأثیر را بین دانشجویان داشته است و با توجه به جدول شماره (۲) معلوم می‌شود که کلاهبرداری در میان دانشجویان بیشترین تأثیر را در تقلب اینترنتی داشته است.

اعتبار پرسشهای پرسشنامه به وسیله آزمون آلفای کرونباخ بررسی گشته که مقدار این آلفا برابر با ۰/۸۲۵ بوده است و چون این مقدار بالاتر از ۰/۷ می‌باشد. به عبارتی می‌توان نتیجه گرفت که برای ۲۵۰ نمونه آماری سؤالات پرسشنامه از اعتبار خوبی برخوردار است.

همچنین داده‌های مربوط به متغیرهای مستقل یعنی برونگرایی، سازگاری، ثبات عاطفی، وجدان و هوشمندی و متغیر وابسته یعنی تقلب اینترنتی، همگی از آزمون اسمیرنوف آزمون شد که نتیجه، توزیع نرمال داده‌ها را در برداشت. برای تجزیه و تحلیل توصیفی و استنباطی تمام داده‌ها از نرم افزار SPSS استفاده شده است.

توجه به میل به یادگیری بالا در میان این افراد، اغلب کشف و به دست آوردن دانش از کار صادقانه آنها نتیجه می‌شود (۴). بنابراین، این افراد تمایل کمتری به ارتکاب رفتار غیر اخلاقی در استفاده از اینترنت دارند در نتیجه، ما فرضیه زیر را داریم.

H5: افراد هوشمند رابطه منفی بالایی با تقلب اینترنتی دارند.

تعداد قابل توجهی از تحقیقات نشان دهنده رابطه میان پنج صفت بزرگ شخصیتی و اعمال فرد، فرهنگ، رفتارهای اخلاقی، ارزشها، اعتقادات و اخلاقیات می‌باشند. با این حال، اینکه تا چه میزان این پنج عامل بزرگ شخصیتی با اخلاق فناوری اطلاعات یا اینترنت رابطه دارد هنوز مورد بررسی می‌باشد و این مطالعه تلاشی برای کمک به این بررسیها است.

روش

در این تحقیق برای جمع‌آوری اطلاعات از روش پژوهشی - پیمایشی استفاده شده است. مورد مطالعاتی بررسی شده، دانشگاه پیام نور تهران می‌باشد. در خوشه نمونه‌گیری انتخاب تمامی دانشجویان به طور تصادفی از محوطه دانشگاه بوده است. از ۲۶۰ پرسشنامه پاسخ داده شده ۲۵۰ پرسشنامه، قابل استفاده برای تجزیه و تحلیل بوده‌اند.

پرسشنامه‌ها به سه بخش تقسیم شده‌اند. قسمت اول شامل سؤالات در زمینه خود مخاطب می‌باشد که این بخش به جمع‌آوری اطلاعات جمعیت شناختی توسعه داده شده است. قسمت دوم متشکل از ۴۳ پرسش برای اندازه‌گیری پنج عامل بزرگ شخصیتی برگرفته از گلدبرگ می‌باشد (۵). این ۴۳ پرسش نماینده ۵ شخصیت متغیر برونگرایی (۹ مورد) سازگاری (۹ مورد) وجدان (۸ مورد) ثبات عاطفی (۸ مورد) و هوشمندی (۹ مورد) می‌باشد که در جدول شماره (۱) میانگین و انحراف معیار آنها مشخص شده است. برای این بخش از مقیاس ۵ امتیاز لیکرت استفاده شده که متشکل از (۱) به شدت ناموافق (۲) ناموافق (۳) بی طرف (۴) موافق (۵) به شدت موافق می‌باشد، در نهایت قسمت سوم از ۱۶ پرسش اندازه‌گیری تقلب اینترنتی تشکیل شده است (۳) البته شایان ذکر است که به علل شرایط متفاوت دانشگاهها و قوانین در ایران و همچنین تازه کار بودن دانشجویان ایرانی در استفاده گسترده از اینترنت برخی از این پرسشها تعدیل و یا حذف شدند. در این بخش ۱۶ پرسش، نشان دهنده کلاهبرداری از

یافته‌ها

با توجه به بخش اول سؤالات آمار توصیفی این تحقیق برآورد شده است. این آمار توصیفی نشان می‌دهد که از ۲۵۰ نمونه آماری که متشکل از دانشکده‌های مهندسی، علوم پایه و انسانی می‌باشد، مشخصات پاسخ‌دهندگان به گونه‌ای است که ۱۳۶ نفر (۵۴/۴٪) زن و ۱۱۴ نفر (۴۵/۴٪) مرد می‌باشند (نمودار ۱). (۲۰٪) از پاسخ‌دهندگان از دانشکده علوم انسانی، (۵۸/۴٪) از دانشکده مهندسی و (۱۵/۲٪) از دانشکده علوم پایه بوده‌اند و (۹/۴٪) نیز ماهیت دانشکده خود را مشخص نکرده‌اند (نمودار ۲). ۹۰ نفر (۳۶٪) از پاسخ‌دهندگان در سال اول تحصیلات، ۴۹ نفر (۱۹/۶٪) در سال دوم، ۵۲ نفر (۲۰/۸٪) در سال سوم، ۵۴ نفر (۲۶/۱٪) در سال چهارم بوده‌اند و ۵ نفر (۲٪) سال تحصیلی خود را مشخص نکرده‌اند (نمودار ۳). ۱۹۳ نفر از نمونه آماری دارای لپ‌تاپ یا رایانه شخصی بودند (۷۷/۲٪) و ۵۳ نفر (۲۱/۳٪) فاقد لپ‌تاپ یا رایانه شخصی می‌باشند و ۴ نفر (۱/۶٪) به این سؤال پاسخ نداده‌اند (نمودار ۴). ۳۲ نفر از نمونه آماری (۱۴/۴٪) هر روز از اینترنت استفاده می‌کنند و در حدود ۹۲ نفر (۳۶/۸٪) تا ۲ بار در هفته از اینترنت استفاده می‌کنند. همچنین ۳۲ نفر از پاسخ‌دهندگان به میزان (۱۲/۸٪) در مقطع کاردانی، ۱۸۹ نفر (۷۵/۶٪) در مقطع کارشناسی و ۱۳ نفر (۵/۲٪) در مقطع کارشناسی ارشد در حال تحصیل می‌باشند، بنابراین بیشتر پاسخ‌دهندگان در مقطع کارشناسی بوده‌اند. این ارقام نشان دهنده آشنایی نسبی دانشجویان به اینترنت و همچنین وابستگی آنها به اینترنت می‌باشد. که نمودارهای مربوط به آن در پیوست ۱ آورده شده است.

پرسشهای مطرح شده در پرسشنامه به وسیله آزمون آلفای کرونباخ مورد آزمایش قابلیت اطمینان قرار گرفت و مشاهده شد که تمامی متغیرهای مستقل شامل برونگرایی ($\alpha = 0/826$)، سازگاری ($\alpha = 0/824$)، مسؤولیت‌پذیری ($\alpha = 0/820$)، ثبات عاطفی ($\alpha = 0/819$) و هوشمندی ($\alpha = 0/822$) و همچنین متغیر وابسته ما یعنی تقلب اینترنتی ($\alpha = 0/819$) دارای ($\alpha > 0/7$) می‌باشند. بنابراین سؤالات پرسشنامه همگی معتبر در نظر گرفته شده‌اند.

بررسی پاسخهای داده شده به سؤالات بخش سوم پرسشنامه که مربوط به اندازه‌گیری تقلب اینترنتی است، پاسخهایی را به

پرسشهای مطرح شده ما ارائه می‌دهد که تا چه اندازه دانشجویان دانشگاه پیام نور با رفتارهای غیراخلاقی اینترنتی در تعاملند. در جواب به این سؤال می‌توان گفت که آمارها نشان دهنده حضور متوسط پائین دانشجویان پیام نور در چنین فعالیتهایی است. اگر چه می‌توان این موضوع را با این حقیقت که دانشجویان ایرانی در استفاده گسترده از اینترنت، تازه کار هستند نیز توجیه نمود.

همچنین در مورد سؤال مطرح شده دیگری که هدف اصلی این تحقیق محسوب می‌شود و به دنبال کشف ارتباط میان صفات شخصیتی و تقلب اینترنتی در دانشکده‌ها است باید گفت که با توجه به آزمون تحلیل واریانس انجام شده چون $P = 0/00$ Value به دست آمده از این آزمون کوچکتر از سطح معنی‌داری آزمون $\alpha = 0/05$ می‌باشد بنابراین بین صفات اصلی شخصیت و تقلب اینترنتی رابطه معنی‌داری وجود دارد. در جواب سؤال آخر که آیا صفات شخصیتی می‌توانند رفتارهای غیراخلاقی را پیش‌بینی کنند، باید گفت با توجه به آزمون F (فیشر) در رگرسیون چندگانه برای متغیرهای مستقل به این نتیجه خواهیم رسید که چون مقدار $P - Value = 0$ کمتر از سطح معنی‌داری آزمون یعنی $\alpha = 0/05$ می‌باشد. در نتیجه می‌توان ادعا نمود که صفات شخصیتی می‌توانند رفتارهای غیراخلاقی اینترنتی را پیش‌بینی کنند و الگوی به دست آمده برحسب این متغیرها به صورت زیر می‌باشد.

$$+ (\text{ثبات اصلی}) - 0/133 - (\text{برونگرایی}) 0/111 - 18/583 = \text{تقلب اینترنتی (هوشمندی)} + 2/188 + (\text{وجدان}) 0/10 + (\text{سازگاری}) 0/177$$

بحث

در این بخش قصد داریم به بررسی فرضیه‌های مطرح شده در بخشهای قبل بپردازیم که در آنها ارتباط هر یک از پنج عامل بزرگ شخصیتی با تقلب اینترنتی عنوان شده بود. برای بررسی آزمون فرضیه‌های مطرح شده ($H_1 \dots H_5$) از آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده و با استفاده از $P - Value$ محاسبه شده برای هر فرضیه رد یا قبولی آن مورد بررسی قرار گرفته است. در ارتباط با فرضیه اول H_1 ، چون مقدار $P - Value = 0/00$ بوده و این مقدار از $\alpha = 0/05$ کوچکتر است فرضیه H_1 ما قابل قبول در نظر گرفته می‌شود. این ارتباط در حدود $r = -0/37$ می‌باشد. به عبارتی هر چه برونگرایی در بین

گرفت که مفاهیم آن از اکبالت و همکاری‌اش برگرفته شده است (ITADS) (۳). البته، این مفاهیم با برخی تنظیمات جزئی و حذفیات برخی از موارد به منظور مناسب کردن آن برای مطالعه همراه شده است. پنج عامل بزرگ شخصیتی تقریباً به صورت مساوی نشان‌دهنده ابعاد مثبت و منفی در برونگرایی، سازگاری، مسؤولیت‌پذیری (وجدان)، ثبات عاطفی، و هوشمندی (پذیرش) می‌باشد. بیشتر فرضیه‌های ادعا شده برای وجود رابطه منفی بین پنج عامل بزرگ شخصیتی و تقلب اینترنتی در این مطالعه پشتیبانی می‌شود اگر چه به طور کلی حمایت نمی‌شود، که در این میان صفت هوشمندی (پذیرش) با بالاترین درجه، نشانگر رابطه منفی با تقلب اینترنتی شناخته شد. در حقیقت، در بررسی نمونه آماری ما هر چه میزان صفت هوشمندی میان دانشجویان بالاتر بوده است تعامل آنها با رفتارهای غیراخلاقی اینترنتی پائین‌تر بوده است. علاوه بر این می‌توان گفت بیشتر این صفات شخصیتی می‌توانند به عنوان پیش‌بینی‌کننده‌های مهم برای کشف رفتارهای منفی در ارتباط با اینترنت یافت شوند (با توجه به وجود واریانس کوچک توضیح داده شد).

در مقایسه‌ای تطبیقی بین این مطالعه و مطالعه‌ای مشابه که در دانشگاه بین‌المللی اسلامی مالزی (IIUM) انجام شده است چندین نکته قابل تأمل می‌باشد. اول آنکه، دانشجویان ما در مقایسه با دانشجویان مالزی (طبق نمونه‌های آماری) در تعامل بیشتری با رفتارهای غیراخلاقی اینترنتی می‌باشند که نوع و چگونگی این درگیری نیز متفاوت است. به طور مثال، دانشجویان دانشگاه مالزی بالاترین میانگین تعامل با رفتارهای غیراخلاقی اینترنتی را در سوءاستفاده از امکانات اینترنت در دانشگاه را داشته‌اند و کمترین میانگین آنها مربوط به کلاهبرداری است. این در حالی است که دانشجویان دانشگاه پیام نور در ایران دارای بیشترین میانگین تعامل با رفتارهای نابه‌جای اینترنتی در کلاهبرداری (فروش پروژه‌های دیگران در اینترنت، ادعای استفاده از منابع استفاده نشده، دستکاری و تخریب کار علمی دیگران در اینترنت و ...) بوده‌اند. همچنین اگر چه در هر دو مطالعه، یافته‌ها نشانگر وجود رابطه منفی بین پنج عامل بزرگ شخصیتی و رفتارهای اینترنتی بوده است اما این صفات در دو مطالعه نقشهای یکسانی نداشته‌اند به طوری که صفات شخصیتی مانند سازگاری و مسؤولیت‌پذیری (وجدان) دارای

دانشجویان (نمونه آماری) بیشتر باشد تقلب اینترنتی کمتر است و بالعکس، در مورد فرضیه دوم H2 داریم که $P - Value = 0.01$ که این مقدار از $\alpha = 0.05$ کوچکتر بوده پس در نتیجه فرضیه H2 نیز مورد قبول می‌باشد و این ارتباط در حدود 0.15 $r = -$ است. بنابراین هر چه سازگاری در بین دانشجویان بیشتر باشد تقلب اینترنتی کمتر مشاهده می‌شود و بالعکس. در مورد فرضیه سوم H3، داریم $P - Value = 0.95$ که این مقدار بزرگتر از $\alpha = 0.05$ می‌باشد. بنابراین فرضیه H3 رد شده و به عبارت دیگر نمی‌توان گفت که در بین دانشجویان (نمونه آماری) مسؤولیت‌پذیری (وجدان) دارای رابطه منفی بالایی با تقلب اینترنتی است. در ارتباط با فرضیه چهارم H4 داریم که $P - Value = 0.03$ که این مقدار نیز از $\alpha = 0.05$ کمتر بوده پس فرضیه ما مورد قبول است. این ارتباط در حدود 0.18 $r = -$ می‌باشد یعنی ثبات عاطفی، رابطه منفی قابل توجهی با تقلب اینترنتی دارد. اما در مورد فرضیه آخر H5 داریم که $P - Value = 0.00$ و این مقدار نیز کمتر از $\alpha = 0.05$ می‌باشد پس این فرضیه نیز مورد قبول واقع می‌شود حدود این ارتباط 0.72 $r = -$ است. بنابراین می‌توان گفت افراد هوشمند دارای ارتباط منفی قابل توجهی با تقلب اینترنتی می‌باشند. ارزش منفی r نشان‌دهنده رابطه معکوس است. جدول شماره (۳) خلاصه‌ای از ارتباط تجزیه و تحلیل پیرسون و متغیرها را نشان می‌دهد.

جدول ۳. ارتباط صفات شخصیتی و تقلب اینترنتی با توجه به

تجزیه و تحلیل ضریب همبستگی پیرسون

صفات شخصیتی	تقلب اینترنتی
برونگرایی	-۰/۳۷
سازگاری	-۰/۱۵
وجدان	+ ۰/۰۴
ثبات عاطفی	- ۰/۰۱۸
هوشمندی	- ۰/۷۲

نتیجه‌گیری

این تحقیق تلاشی است برای بررسی ارتباط بین اخلاق اینترنتی و پنج الگوی شخصیتی دانشجویان دانشگاه پیام نور در تهران. در این تحقیق، اندازه‌گیری پنج عامل بزرگ شخصیتی مورد امتحان قرار گرفت. همچنین از سوی دیگر چگونگی استفاده از اینترنت نیز به عنوان تقلب اینترنتی مورد بررسی و امتحان قرار

را استفاده کنند که دارای حداقل تمایل برای انجام رفتارهای غیراخلاقی می‌باشند به خصوص شرکت‌هایی که در زمینه صنعت فناوری اطلاعات کار می‌کنند. اگر چه این مطالعه دانش ما را در مورد نقش شخصیت در اخلاق اینترنتی در میان دانشجویان گسترش داده است اما هنوز محدود به برخی از مسائل می‌باشد چرا که این مطالعه فقط بر روی پنج عامل بزرگ شخصیتی و مفهوم ITADS تمرکز دارد و این مفهوم فقط افق کوچکی از آنچه که در حوزه رفتارهای نابه‌جای اینترنتی اتفاق می‌افتد باز می‌کند. در نهایت این حقیقت که الگوی پنج عامل بزرگ شخصیتی در غرب توسعه پیدا کرده است ممکن است موارد مربوط به اندازه‌گیریهای خود را به کشورهای آسیایی مانند ایران تحمیل کند.

واژه‌نامه

1. IT Ethics	اخلاق فناوری اطلاعات
2. Copyrights	حق چاپ
3. Lap Top	رایانه کیفی
4. Unethical behaviors	رفتارهای غیراخلاقی
5. Fraudulence	کلاهبرداری
6. plagiarism	کپی برداری غیرمجاز
7. falsification	تحریف
8. facility misuse	سوء استفاده از امکانات
9. Personality traits	صفات شخصیتی
10. Agreeableness	سازگاری
11. Conscientiousness	وجدان
12. Emotional stability	ثبات عاطفی
13. Extraversion	برونگرایی
14. Intellectual	هوشمندی
15. Internet triggered dishonesty	تقلب اینترنتی
16. E. Dishonesty	نادرستی الکترونیکی
17. IT	فناوری اطلاعات
18. Legal offenses	جرایم قانونی
19. Protecting privacy	حفاظت از حریم شخصی
20. Valid data	اطلاعات معتبر
21. Aberrant behaviors	رفتار نابه‌جا
22. Questionable activities	رفتارهای مشکوک

بالاترین رابطه منفی با تقلب اینترنتی در مالزی شناخته شده‌اند در حالی که در ایران صفت هوشمندی (پذیرش) این نقش را ایفا می‌کند (۵).

از آنجا که به جز مورد ذکر شده هیچگونه مدرک دیگری از مطالعات گذشته پیدا نشده است که چنین بررسی مشابهی را انجام داده باشد ما قادر به مقایسه نتایج این مطالعه با تحقیقات گذشته دیگری نیستیم؛ اما همین تفاوتها که در دو مطالعه انجام شده مشاهده می‌شود ثابت می‌کند که نتایج مطالعه ما منحصر به فرهنگ ایران می‌باشد و اگر اندازه‌گیری مشابهی در کشورهای دیگر نیز انجام شود نتایج متفاوت خواهد بود به خصوص با توجه به این حقیقت که در ایران، ما شاهد فقدان سیاستها و قوانین مربوط به حقوق مالکیت معنوی می‌باشیم. همچنین از نظر امکانات آزمایشگاهی و سایتهای رایانه‌ای در دانشگاههای خود نسبت به متوسط جهانی دارای محدودیت داریم که این مسأله در مورد دانشگاههای پیام نور که مورد مطالعاتی ما نیز می‌باشد مشهودتر است. بعلاوه، دانشجویان ما در رابطه با استفاده گسترده از اینترنت تازه کار می‌باشند. نکته حائز اهمیت دیگری که باید به آن توجه نمود این است که اگر چه نتایج، نشان دهنده حضور متوسط پائین دانشجویان ما در فعالیتهای غیراخلاقی اینترنتی است باید این احتمال را نیز در نظر گرفت که ممکن است پاسخ دهندگان تمایل به افشای رفتارهای غیراخلاقی خود نداشته و جوابهای آنها قابل اعتماد نباشد.

این مطالعه می‌تواند در مشارکت دادن صفات شخصیتی با برخی از ابعاد اخلاق اینترنت گامی به جلو داشته باشد. این ارتباط مهم باید به وسیله برنامه‌ریزان، روانشناسان، مربیان و دیگر افراد ذیصلاح در ترکیب عوامل روانی و اخلاق در فناوری اطلاعات در نظر گرفته شود. آموزش و پرورش می‌تواند با تعریف درست از چگونگی استفاده صحیح و منصفانه از اینترنت در میان دانشجویان، ایجاد آگاهی و دانش نماید؛ هر چند ممکن است ضرورتاً صفتهای آنان را تغییر ندهد. همچنین مداخله جدی از طریق اقدامات انضباطی و آموزش اخلاقی صحیح نیز می‌تواند مشکل را کاهش دهد.

سازمانها نیز می‌توانند ارزیابی مشابهی را در آزمونهای استخدامی خود انجام دهند و با پی بردن به صفات شخصیتی افراد کسانی

۶. فراست خواه مسعود. اخلاق علمی رمز ارتقای آموزش عالی، جایگاه و ساز و کارهای اخلاقیات حرفه‌ای علمی در تضمین کیفیت آموزش عالی ایران. فصلنامه علمی پژوهشی. ۱۳۸۵، شماره ۱.

7. Szabo A, Underwood J (2004). Is information and communication technology fuelling academic dishonesty?. *Active Learning in Higher Education* 5(2): 180 – 199.

۸. پور نقدی بهزاد. اخلاق در فناوری اطلاعات و آسیب شناسی اخلاق ارتباطات. فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری. ۱۳۸۸، سال چهارم، شماره ۱، ۲: ۲۱ – ۲۸.

9. Gombor A, Vas LA.(2003). Nation andgendered – based study about the relationship between the big five and motives for internet use, A Hungartion & Israeil Comparison. *Theory and Science*: 10 (1): 1-6.

10. Furnham A, Dissou G, Sloan P, Chamorro T (2007). Premuzic, Personality and intelligence in business people: A Study of two personality and two intelligence measures. *Journal of Business Psychology* 22: 99 – 109.

11. Yun J (1998). The relationship between internet addiction and mental dipressions impulse, and sensitivity characteristics, Masters thesis: Korea University.

23. hacking هک کردن

24. Human Internet trade تجارت اینترنتی انسان

25. Downloading دانلود کردن

26. descriptive analyses تحلیل توصیفی

منابع

۱. سهرابی بابک، خانلری امیر. اخلاق فناوری اطلاعات و رفتار شهروندی سازمانی. فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری. سال چهارم، ۱۳۸۸. شماره های ۱، ۲: ۱ – ۱۰.

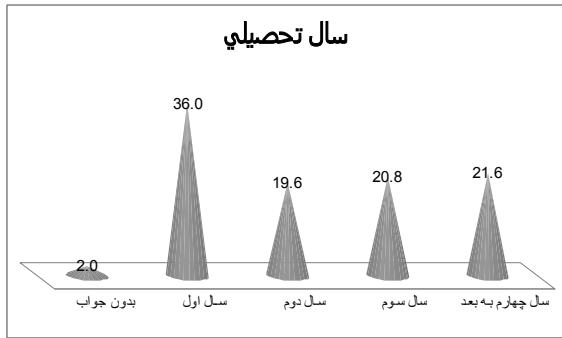
2. Baum J (2005). The new frontier, *TechTrends: Linking Research & Practice to Improve Learning* 49 (6): 54-56.

3. Akbulut Y, Sendag S, Birinci G, Kilicer K, Sahin MC, Odabasi HF (2008). Exploring the types and reasons of Internet- triggered academic dishonesty among Turkish undergraduate students: Development of Internet – Triggered Academic Dishonesty Scale (ITADS), *Computers & Education*. 51 (1): 463 – 473.

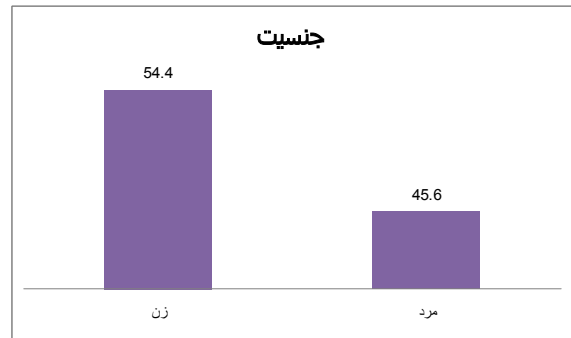
4. Freestone O, Mitchell VW (2004). Generation Y attitudes toward ethics and internet related misbehaviors, *Journal of Business Ethics* 54: 121-128.

5. Norshahriza A.K, Nurul Hidayah AZ, Yakinah M (2009). Exploring the relationship between Internet ethics in university students and the big five model of personality Available at: <http://www.sciencedirect.com>.

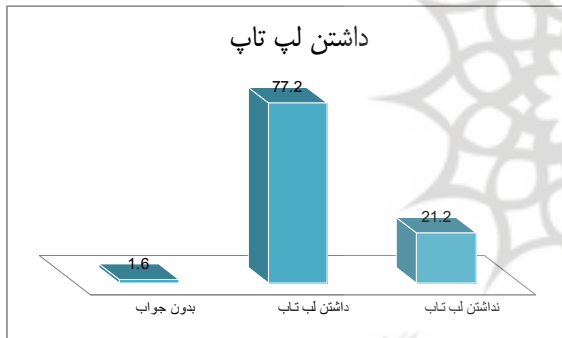
پیوست ۱ - نمودارهای آمار توصیفی

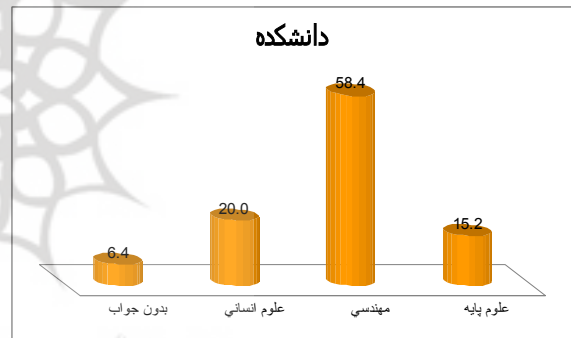
نمودار ۳: درصد فراوانی نمونه ها برحسب سال تحصیلی

نمودار ۱: درصد فراوانی نمونه ها برحسب جنسیت

نمودار ۴: درصد فراوانی نمونه ها برحسب داشتن لپ تاپ یا رایانه شخصی

نمودار ۲: درصد فراوانی نمونه ها برحسب دانشکده